Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	26 november 2024
Portefeuille(s)	Verkeer, vervoer en luchtkwaliteit
Portefeuillehouder(s):	Melanie van der Horst
Behandeld door	Programma bruggen en kademuren, j.bolscher@amsterdam.nl
Onderwerp	Voortgangsbrief programma bruggen en kademuren

Geachte leden van de gemeenteraad,

Met deze voorgangsbrief informeer ik u over het herstel van onze bruggen en kademuren. In 2024 werden de voordelen van de programmatische aanpak steeds vaker zichtbaar straat. Door de toepassing van innovatieve uitvoeringsmethoden bijvoorbeeld, waardoor meer bomen behouden konden blijven en omgevingshinder aanzienlijk minder werd. Of door de uitvoering van veelbelovende renovatieprojecten, waardoor niet meer de hele kademuur vervangen hoeft te worden. Met deze methoden kunnen we niet alleen sneller en goedkoper werken, maar ook duurzamer.

Desondanks blijft de situatie zorgelijk. Vanwege de slechte staat van het areaal was het ook dit jaar noodzakelijk verschillende veiligheidsmaatregelen te treffen. Dit heeft steeds meer consequenties voor de bereikbaarheid, met name in de binnenstad. Het productieniveau is hoog in vergelijking met het verleden, maar het aantal opgeleverde meters blijft wel wat achter ten opzichte van de planning. Het risico is reëel dat we daardoor soms niet op tijd zijn met vervanging of renovatie en we tussentijds dure veiligheidsmaatregelen moeten nemen.

Over deze resultaten en ontwikkelingen leest u meer in de brief. Voor nog meer interessante verhalen, verwijs ik u graag door naar het interactieve verhalenplatform Aan de Amsterdamse grachten.

Herstel kademuren

In 2024 is aan 11 kadeherstelprojecten gewerkt (zie ook tabel 1), waarvan 8 vervangingsprojecten en 3 renovatieprojecten. In de tabel staan de methode, het aantal meters en de status per project genoemd. Eind 2024 is naar verwachting 713 meter hersteld. Dit ligt lager dan het aantal waarover ik u begin dit jaar heb geïnformeerd. Dit komt omdat de werkzaamheden aan de Nieuwe Herengracht (242 meter) iets zijn uitgelopen waardoor de oplevering niet meer eind 2024, maar begin 2025 gepland staat. In 2025 wordt naar verwachting het herstel van 6 tot 8 kademuren afgerond, goed voor 750 tot 1.000 meter. Het is de bedoeling dat dit de komende jaren stijgt, richting de oplevering van 1.500 tot 2.000 meter aan vervanging en renovatie per jaar. Aan 1o tot 12 kademuren, ongeveer 2.000 meter, zullen in 2025 de herstelwerkzaamheden starten.

Tabel 1: werkzaamheden aan kademuren in 2024

Project	Methode	Meter	Status
Lijnbaansgracht (LYG0602)	Vervanging	178 meter	Afgerond
Brouwersgracht (BRG0301)	Vervanging	178 meter	Afgerond
Geldersekade (GDK0203)	Vervanging	68 meter	Afgerond
Prinsengracht (PRG0801)	Vervanging	156 meter	Afgerond
Houtmankade (WKN0104)	Vervanging	150 meter	In uitvoering
Nieuwe Herengracht (NHG0301)	Vervanging	242 meter	In uitvoering
Recht Boomssloot (RBS0101 en RBS0102)	Vervanging	92 meter	In uitvoering
Tweede Kostverlorenkade (KVV0602)	Vervanging	288 meter	In uitvoering
Waalseilandgracht	Renovatie	50 meter	Afgerond
Lijnbaansgracht (LYN0901)	Renovatie	53 meter	Afgerond
Baarsjesweg (KVV0702)	Renovatie	30 meter	Afgerond
Totaal projecten 2024		1.485 meter	

Innovatiepartnerschap Kademuren
In 2020 is het Innovatiepartnerschap Kademuren gestart. Het doel was om de markt te stimuleren innovatieve kadevervangingsmethoden te ontwikkelen die sneller, goedkoper en met minder hinder uitgevoerd kunnen worden én waarbij meer bomen behouden kunnen blijven. Drie bouwcombinaties zijn met deze uitdaging aan de slag gegaan in drie pilotprojecten. Op het platform Aan de Amsterdamse grachten leest u hoe ze dat deden.

Nadat eind 2023 het eerste pilotproject (Singel) is afgerond, zijn in 2024 de andere twee pilotprojecten (Brouwersgracht en Lijnbaansgracht) opgeleverd. Na een positieve beoordeling van de pilotfase is in april 2024 een raamovereenkomst afgesloten met bouwcombinatie G-Kracht (Het Singel) en in november 2024 met bouwcombinatie Kade 2.020 (Lijnbaansgracht). De beoordeling van het derde pilotproject van bouwcombinatie Koningsgracht (De Brouwersgracht) volgt op korte termijn. Het afsluiten van de raamovereenkomsten is goed nieuws voor Amsterdam, de nieuwe methoden zijn sneller en goedkoper en geven minder overlast.

Renovatie en regulier beheer van kademuren
We verwachten steeds minder rakken volledig te moeten vervangen. Waar enkel een bepaald deel van de constructie slecht is, is renovatie een optie. Afgelopen jaar zijn innovatieve renovatiemethoden in de praktijk getest op de Waalseilandsgracht en de Baarsjesweg. Op de Waalseilandsgracht heeft renovatie door middel van groutinjectiepalen zich inmiddels bewezen, meer over deze methode leest u hier. Een proef om een kademuur aan de Baarsjesweg te versterken met buoycrete, een groutmengsel om holle ruimtes onder een kademuur op te vullen, is eind 2024 afgerond. Het was hierbij een uitdaging om de juiste samenstelling van buoycrete te vinden, niet te licht en niet te zwaar, waardoor de kademuur voldoende ondersteund wordt. Op moment van schrijven wordt onderzocht of dit gelukt is, hierover leest u meer in de volgende voorgangsrapportage.

Als blijkt dat (een deel van) een kademuur nog minstens 30 jaar mee kan, wordt dat deel niet hersteld maar overgedragen aan de beheerorganisatie. Door onderzoek te doen naar de sterkte van de houten funderingen, naar de effecten van belasting en gebruik én naar bezwijkmechanismes, kunnen we deze inschatting steeds vaker en nauwkeuriger maken. Onderbouwd door deze inzichten zijn dit jaar (t/m september 2024) 64 delen van kademuren, ongeveer 3.600 meter, ondergebracht in regulier beheer. Deze hoeven voorlopig niet hersteld te worden.

Renovatie en regulier beheer zijn duurzamer, goedkoper en efficiënter dan volledige vervanging. Zonder investeringen in kennis, onderzoek en innovatie die de afgelopen jaren zijn gedaan, was het niet mogelijk geweest om hier een onderbouwd besluit over te nemen. Daarmee is dit een typisch voorbeeld waar de programmatische werkwijze zich uitbetaalt.

Proefbelasting Recht Boomssloot
Voorafgaand aan de herstelwerkzaamheden op de Recht Boomssloot is onderzoek uitgevoerd naar het effect van zwaar verkeer door middel van een proefbelasting. Hier is nauwkeurig gemeten hoe een kademuur reageert op gewicht door er een vrachtwagen overheen te laten rijden en containers op de kade langzaam te vullen met water. We hopen met de resultaten uit deze belastingproef meer te kunnen zeggen over de resterende levensduur van een kademuur. Over de resultaten informeer ik u in een volgende rapportage.

Herstel bruggen
In 2024 is gewerkt aan het herstel van twee bruggen. Allereerst aan de Berlagebrug. In juni en juli is hier het tramspoor aangelegd nadat dit bij de werkzaamheden in 2023 niet bleek te passen. De Berlagebrug is nu weer begaanbaar voor alle modaliteiten. Zoals ik u in de vorige rapportage heb toegezegd, krijgen de aanbevelingen uit de externe evaluatie een plek in de lopende samenwerkingsprojecten, de gezamenlijke leergang spoor en in de OV-governance.

Na een geslaagde aanbesteding is in oktober de vervanging van brug 627 gestart, deze ligt tussen de Antony Moddermanstraat en de Ruys de Beerenbrouckstraat. Duurzaamheid speelt een belangrijke rol in de uitvoering. Circa 90% van de brug wordt gemaakt van geopolymeerbeton, voor dit type beton wordt geen cement gebruikt waardoor de CO_2-uitstoot aanzienlijk lager ligt. Ook wordt zoveel mogelijk materiaal hergebruikt in het betonmengsel, mogelijk zelfs van de bestaande brug. De werkzaamheden worden naar verwachting in 2025 afgerond.

In 2025 worden twee bruggen gerenoveerd. Onder brug 289 (Snoekjesbrug) wordt een nieuwe fundering aangebracht onder het bestaande brugdek, een innovatieve en duurzame keuze met minder hinder voor de omgeving. Ook brug 34 wordt gerenoveerd, momenteel wordt uitgezocht wat de meest geschikte methode daarvoor is. Daarnaast worden na de zomer van 2025 de werkzaamheden aan brug 108 (op de De Clercqstraat) weer opgestart nadat ze in februari 2023 stil kwamen te liggen.

Constructieve beoordeling van bruggen
Een groot deel van de bruggen blijkt nog wel even mee te kunnen. Dit wordt bepaald door de constructieve staat te beoordelen. Tot nu toe is in 2024 de constructieve staat van 31 bruggen beoordeeld. Hiervan bleken 27 bruggen in goede staat te zijn, 1 brug moet compleet vervangen worden en 3 bruggen worden gerenoveerd. De bruggen die niet hersteld hoeven te worden, worden overgedragen aan de beheerorganisatie.

Veiligheidsmaatregelen
Veiligheidsconstructies

Begin 2024 zijn twee veiligheidsconstructies geplaatst, aan een kademuur op de Da Costakade en op de Doorvaart. Hiermee komt het totaal aantal veiligheidsconstructies aan kademuren op 38 en aan bruggen op 9. In de zomer van 2024 is ook besloten veiligheidsmaatregelen te treffen op de Oudezijds Achterburgwal. Ondanks eerdere gewichtsbeperkingen werd te veel beweging gedetecteerd. Daarom is besloten de gewichtsbeperking aan te scherpen naar 3,5 ton en dit af te dwingen door de rijbaan te versmallen. Ook wordt een veiligheidsconstructie voorbereid die, net als op de Da Costakade, tevens gebruikt kan worden voor de definitieve herstelwerkzaamheden. Vanwege projecten in de directe omgeving volgen de herstelwerkzaamheden pas in 2028.

Medio november zijn met spoed extra veiligheidsmaatregelen genomen op de Westerdoksdijk. In 2021 en 2023 zijn al maatregelen genomen om te voorkomen dat de kade te zwaar belast wordt, maar dit heeft het bewegen van de kade niet gestopt. Nu is het noodzakelijk een deel van het voetpad af te sluiten en een woonboot met spoed te verplaatsen. De S100 zal buiten schot blijven, maar de impact hiervan voor de woonbootbewoners is groot. Na het veiligstellen van de kade zullen verdere maatregelen onderzocht worden.

Gewichtsbeperkingen
Van januari tot en met september 2024 zijn op 27 kademuren gewichtsbeperkingen opgelegd. Op 16 kademuren betrof dit een 30 ton gewichtsbeperking op de rijbaan in combinatie met een 3,5 ton gewichtsbeperking op de parkeervakken. Op 11 kademuren ging het om een 7,5 ton gewichtsbeperking op de rijbaan en een 3,5 ton gewichtsbeperking op de parkeervakken. Door deze maatregelen wordt de stad steeds minder goed bereikbaar voor zwaar verkeer.

Dit wordt pijnlijk duidelijk in het Wallengebied. Daar liggen veel kwetsbare kademuren en bruggen die hersteld gaan worden. In de tussentijd worden ze hier, ook met de huidige 7,5 tonszone, (te) zwaar belast. Lokale aanscherpingen van gewichtsbeperkingen zijn steeds vaker noodzakelijk, maar zorgen voor versnippering van het regime. Hierdoor wordt het moeilijker voor zwaar verkeer om de juiste routes te volgen. Het afdwingen van de gewichtsbeperkingen door fysieke maatregelen en handhaving is een uitdaging. Zo worden paaltjes steeds vaker uit de grond getrokken en is handhavingsinzet schaars. Er wordt op kleine schaal al geëxperimenteerd met een alternatieve manier van bevoorrading. De noodzaak daartoe in onze kwetsbare binnenstad wordt steeds hoger.

Uitvoeringsstandaard
De Uitvoeringsstandaard Bruggen en Kademuren (door u vastgesteld op 10 november 2021) is een set met afspraken en (bestaande) standaarden die toeziet op standaardisering, herkenbaarheid en versnelling van de werkzaamheden binnen Bruggen en Kademuren. Bij vaststelling is afgesproken dat deze periodiek kan worden herijkt. Tot op heden is hier geen aanleiding voor geweest. Komend jaar worden de afwegingen rondom boombehoud geactualiseerd naar aanleiding van de eerder genoemde innovatieve methoden voor kadevernieuwing waar boombehoud vaker mogelijk is. In combinatie met de Uitvoeringsstandaard Toekomstbestendig Werken aan de Openbare Ruimte (USTOR) blijft het programma Bruggen en Kademuren zo beschikken over de benodigde kaders die voor de uitvoering noodzakelijk zijn.

Informeren en kennisuitwisseling

Op 14 en 15 september 2024 vonden de Open Monumentendagen plaats. Een goed moment om Amsterdammers te informeren over de geschiedenis en het herstel van onze monumentale bruggen en kademuren. Er werden lezingen, rondleidingen en rondvaarten georganiseerd. De opkomst was overweldigend, met meer dan 2000 bezoekers verspreid over 2 dagen. De gelegenheid werd aangegrepen om bezoekers te informeren over de uitdagingen van de opgave en het begrip daarvoor te vergroten.

Op 25 september 2024 is de City Deal Tijdloze Grachten ondertekend. Hiermee neemt de gemeente Amsterdam deel aan een samenwerkingsverband tussen gemeenten, de rijksoverheid en kennisinstellingen om de historische binnensteden met grachten leefbaar en veilig te houden.

Programmaontwikkeling

Programmatische werken betekent het continu bijsturen en bijstellen van de werkwijze. In het programmaplan was al beschreven dat de verhoging van de productie 5 tot 10 jaar zou kosten. Om een volgende slag te maken is het, zeker vanwege de structurele krapte op de arbeidsmarkt, noodzakelijk de werkwijze te vernieuwen. De werkzaamheden zullen verdergaand gebiedsgericht moeten worden georganiseerd. Door de lessen op straat meteen mee te nemen in het volgende project, onderzoeken op gebiedsniveau op te pakken én door de samenwerking met onze partners (aannemers en ingenieursbureaus) te intensiveren, zorgen we ervoor dat de productie stijgt.

Het programma bruggen en kademuren is opgericht als tijdelijk vliegwiel om kennis van de opgave te vergroten en het herstel te versnellen. Op den duur is het doel de opgave in de reguliere beheerorganisatie te verankeren. In 2024 is hier een begin mee gemaakt. Parrallel is geïnventariseerd wat de komende jaren verder voor vervlechting in een beheerorganisatie in aanmerking komt. Dit betreft beleid, gedachtegoed, standaarden, instrumentarium, methoden, processen, samenwerkingsovereenkomsten enzovoort. De volgende stap is de consequenties voor de beheerorganisaties in kaart te brengen, waarna het mogelijk is om een plan van aanpak op te stellen.

Tot slot

Met deze voortgangsbrief heb ik u geïnformeerd over de vorderingen van het herstel van onze bruggen en kademuren in 2024. In het tweede kwartaal van 2025 volgt een uitgebreide voortgangrapportage. In de tussentijd wil ik u vragen een kijkje te nemen op het interactieve verhalenplatform Aan de Amsterdamse grachten. De verhalen op dit platform geven context bij de opgave en alles wat daarbij komt kijken.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Melanie van der Horst
Wethouder verkeer, vervoer en luchtkwaliteit